

Aanvullend, historisch onderzoek

Herenstraat 42, Voorburg
Gemeente Leidschendam-Voorburg (ZH)

Colofon

Projectnummer	A0536
In opdracht van	Waaijer projectrealisatie, Voorburg
Auteur	
Redactie	
Versie	1.1
Status	concept

© IDDS Archeologie en Bouwhistorie
 Noordwijk, januari 2021

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever

INHOUDSOPGAVE:

1. VOORWOORD	3
2. HISTORISCHE INLEIDING EN BOUWHISTORISCHE SYNTHESE OP HOOFDLIJNEN	4
3. BEVINDINGEN EN CONCLUSIE.....	8
3.1. Bevindingen	8
3.2. Conclusie	8
4. BRONNEN	9
4.1. Literatuur.....	9
4.2. Afbeeldingen	9

1. Voorwoord

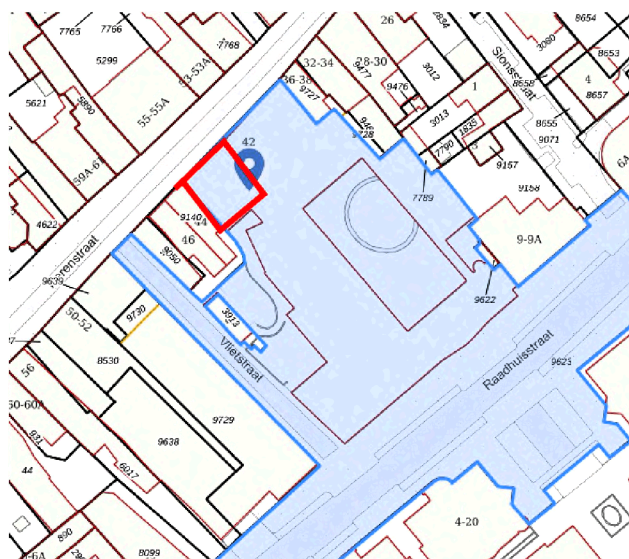
In opdracht van Waaijer Projectrealisatie te Voorburg, heeft *IDDS Archeologie en Bouwhistorie* in januari 2022 een aanvullend historisch onderzoek verricht om inzicht te krijgen in hoeverre de nieuwbouwplannen die bekend staan onder de projectnaam *Herentuyn* ingrijpen in het Rijksmonument Herenstraat 42 te Voorburg. Dit onderzoek betreft een aanvulling op de onderzoeken die op 9 maart 2021 en op 12 maart 2020 werden uitgevoerd (IDDS-projecten 63030320 en A0224).

Herenstraat 42 staat kadastraal bekend onder Voorburg, sectie E 9623 en heeft sinds 2001 de status van Rijksmonument. Onder nummer 524471 staat het pand in het monumentenregister ingeschreven. De Redengevende Omschrijving (RGO) is als bijlage opgenomen.

Het onderzoek vond plaats in de bekende bouwdoSSIers die integraal via de gemeentelijke website zijn in te zien en spitste zich toe op de linker- en rechterzijgevel (grenzend aan Herenstraat 44) en de achtergevel. Opgemerkt dient te worden dat geen tekeningen zijn gevonden die nog niet bekend waren.

Noordwijk, 27 januari 2022

_____, bouwhistoricus BNB

Figuur 1: De huidige kadastrale situatie. De onderzoekslocatie is rood omkaderd.

2. Historische inleiding en bouwhistorische synthese op hoofdlijnen¹

Fase 0: Midden zestiende eeuw - 1881

De bekende bouwgeschiedenis van het perceel voert terug tot het midden van de zestiende eeuw. In 1550 verwerft lakenhandelaar Barent Lambrechtszoon van Oosterwyck het huis dat dan op deze locatie staat. In de daaropvolgende eeuwen wisselt het pand met enige regelmaat van eigenaar, waarna het in 1726 het bezit wordt van Cornelis van Lis die het *Rustenburg* doopt. Het pand komt in 1855 in handen van Bernardus van Buuren. Interessant aan deze verkoop is dat Van Buuren een winkel begint in een smederij die blijkbaar de belending is van Rustenburg. Na Van Buuren is het pand eigendom van Roelof Jentink die het in 1880 verkoopt aan de gemeente. In de kooppolis wordt het geheel omschreven als *dubbele heerenhuizing*, wat erop wijst dat het gebouw uit twee verheelde volumes moet hebben bestaan. De aankoop van het gebouw houdt verband met de wens van de gemeente om een nieuw Raadhuis te realiseren dat tevens plaats zou moeten bieden aan een Post- en Telegraafkantoor. Het ontwerp wordt in 1881 geleverd door architect en eerste directeur Openbare Werken, Michiel Anthony De Zwart. Nadat overeenstemming is bereikt over de nieuwbouw en de financiën zijn geregeld, wordt in 1881 gestart met het uitschrijven van de aanbesteding.²

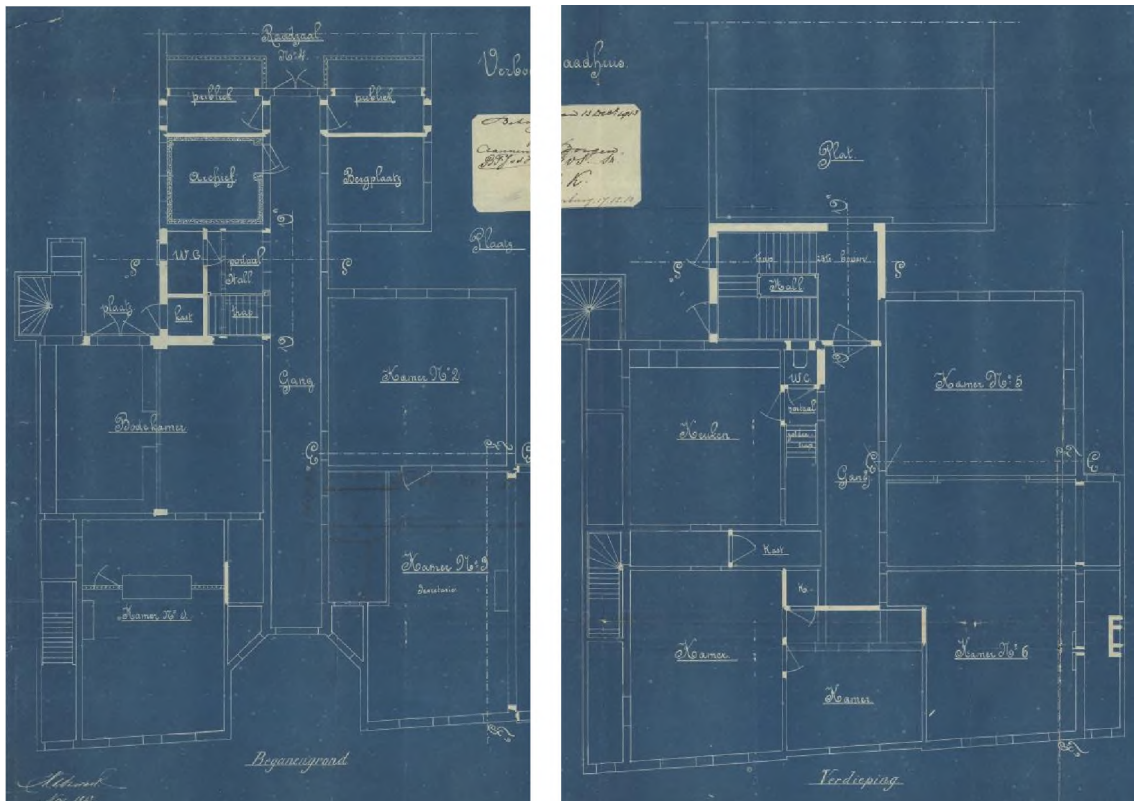
Figuur 2: Het voorgevelontwerp van architect. Helaas zijn de ontwerptekeningen van de andere gevels en de plattegronden niet bewaard gebleven. (BWT)

¹ De beschreven fasen 1 t/m 3 zijn integraal overgenomen uit het eerder door IDDS uitgevoerde onderzoek met projectnummer A0224.

²Van Heuvel 1983, p. 5.

Fase 1: 1883-1913

In 1883 komt het nieuwe raadhuis gereed: een monumentaal, vierkant gebouw waarvan de vormgeving eclectisch is, met robuuste, barokke elementen. Aan de achterzijde bevindt zich een éénlaags uitbouw onder een platdak waar de raadszaal is ondergebracht. Van het hoofdbouwvolume wordt de interieurindeling op de begane grond bepaald door de centrale gang die over de gehele diepte van het pand doorloopt. Aan weerszijden van deze gang bevinden zich kamers van ongelijke grootte. De indeling van de verdieping is in hoofdopzet vergelijkbaar. De scheidingsmuren worden in baksteen opgetrokken

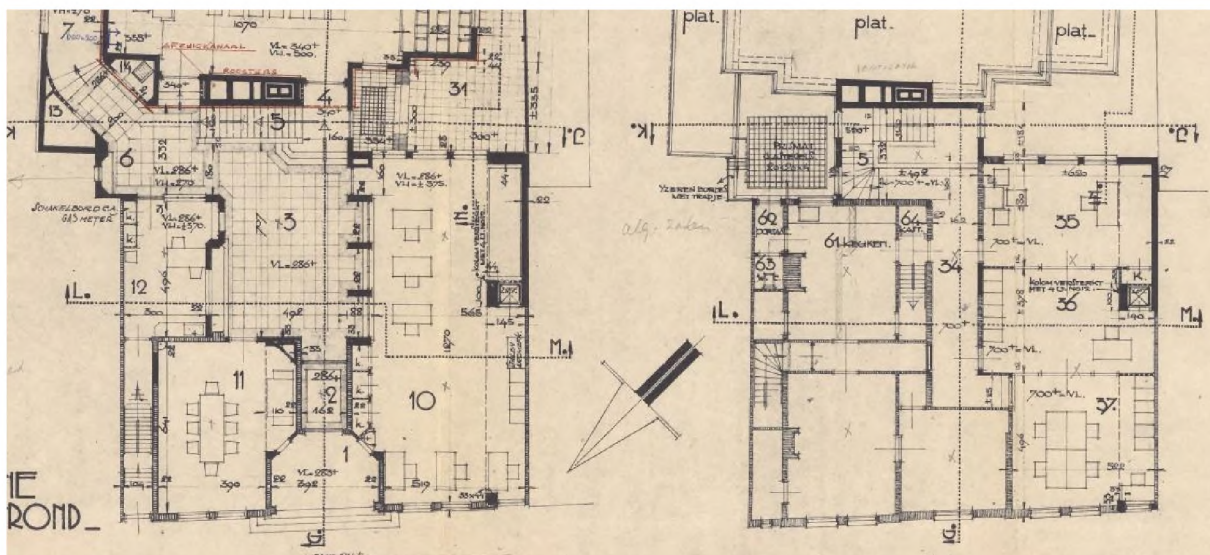

Figuur 3: De wijzigingen die in 1913 werden doorgevoerd zijn herkenbaar aan de egaal witte markering. (BWT)

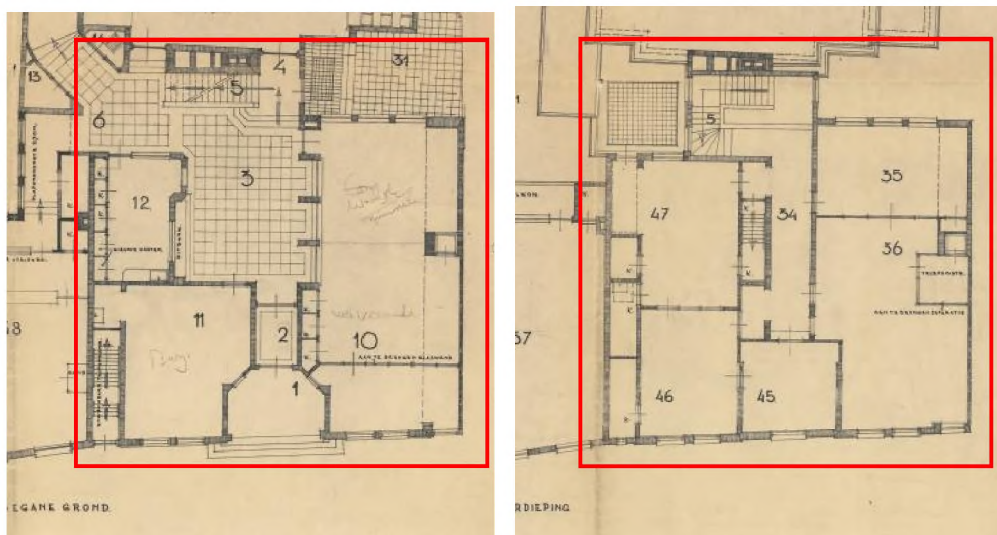
Over de oorspronkelijke afwerking van het pand kon binnen de kaders van het onderzoek weinig worden achterhaald. Gelet op de bouwtijd zal er sprake zijn geweest van een representatieve afwerking (stucplafonds met ornamenten, lambriseringen) in de belangrijkste ruimten, en een meer sobere afwerking in de overige ruimten. In 1913 worden enkele wijzigingen aan de interieurindeling doorgevoerd waarvan het plaatsen van een nieuwe trap de grootste aanpassing is (zie: Figuur 3).

Fase 2: 1936

In 1936 wordt van het Raadhuis de oorspronkelijke achterbouw gesloopt om plaats te maken voor een nieuw, groot bouwvolume ten behoeve van een grotere raadszaal. Ook het hoofdbouwvolume (begane grond en verdieping) wordt bij deze verbouwing aangepast door het samenvoegen van kantoorruimten en het afscheiden van nieuwe ruimten. De verbouwde en nieuwe ruimten (en vermoedelijk álle ruimten) worden voorzien van nieuwe stucplafonds zonder enige verbijzondering, zo blijkt uit het bouwhistorisch onderzoek.

Figuur 4: Uitsnede uit de bouwtekening van de verbouwing die in 1936/1937 werd uitgevoerd. Gewijzigde toestand. (BWT)

Figuur 5: Op de tekening “bestaande toestand” die in 1958 werd vervaardigd ten behoeve van een nieuwe verbouwing is de indeling die in 1936/1937 tot stand kwam goed zichtbaar. (BWT)

Fase 3: 1958-1983

Vanaf 1958 wordt het Raadhuis enige malen verbouwd, tot aan 1982/1983 hebben deze verbouwingen geen grote gevolgen voor het hoofdbouwwolume. De bouw van het nieuwe Raadhuis, links van het Raadhuis dat in 1883 werd opgetrokken, heeft grote gevolgen voor de oudbouw. De indeling wordt op sommige punten sterk gewijzigd en wat er zich op dat moment nog aan historische afwerkingen in het pand bevindt wordt verwijderd. De stucplafonds die in 1936/1937 werden aangebracht blijven behouden maar komen niet meer in het zicht. Er worden verlaagde plafonds aangebracht. De constructie van de oude plafonds wordt hierbij gebruikt om de verlaagde plafonds, gipsplaten en het leidingwerk aan te bevestigen.

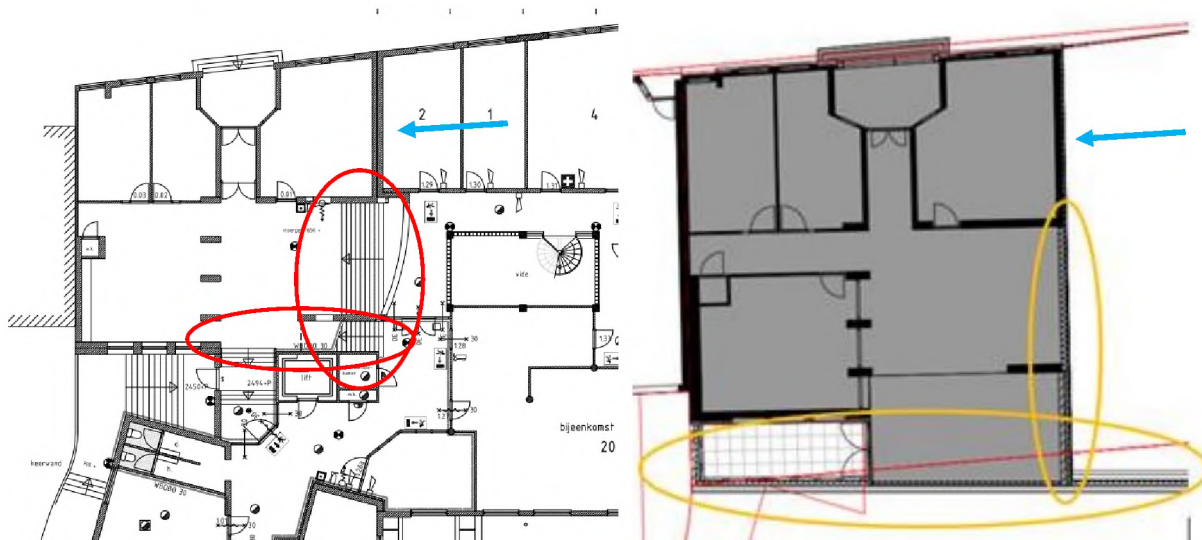
Fase 4: 1983-heden

In de periode 1982-1983 wordt de linker belending van Herenstraat 42, dat dan nog onderdeel uitmaakt van het Raadhuiscomplex, gesloopt om plaats te maken voor het forse, modernistische gebouw dat er thans staat. De grote bouwcampagne heeft ook gevolgen voor het oude Raadhuis omdat het nog resterende deel van de linker achterhoek van het pand wordt gesloopt om het inpandig aan te laten sluiten op de nieuwbouw. Op de locaties waar de zij- en achtergevel zich bevonden worden trappen geplaatst om de begane grond en verdieping van de oud- en nieuwbouw met elkaar te verbinden. Ook de indeling van het achterste deel van het oude Raadhuis wordt hierbij geheel vernieuwd.

3. Bevindingen en conclusie

3.1. Bevindingen

Uit de diverse onderzoeken die eerder werden uitgevoerd, en het onderzoek waarvan voorliggende rapportage het resultaat is, blijkt dat het achterste deel van de linker zijgevel en het linker deel van de achtergevel bij de verbouwing van 1982-1983 werden gesloopt. In deze zone is tot aan de zolder geen historisch muurwerk meer aanwezig.

Figuur 6: Links de huidige situatie, met in de rode ovalen de doorgangen waarmee het Rijksmonument met de nieuwbouw uit 1982-1983 in verbinding staat. Rechts geven de gele ovalen aan waar het nieuwe muurwerk wordt opgetrokken. De blauwe pijl markeert het deel van de zijgevel dat in 1982-1983 behouden bleef.

3.2. Conclusie

Wanneer de nieuwbouwplannen in ogenschouw worden genomen, en vergeleken worden met de bestaande plattegronden, dan leidt dit tot de conclusie dat het sinds 1982-1983 ontbrekende deel van de linkerzijgevel wordt aangeheeld tot aan het thans nog bestaande deel van de historische zijgevel. De gevel wordt verder naar achteren toe doorgetrokken als onderdeel van de muur die de achterliggende bedrijfsruimte en het Rijksmonument scheidt. Aangezien de panden Herenstraat 42 en 44 niet met elkaar worden verbonden hebben de bouwwerkzaamheden aan Herenstraat 44 geen gevolgen voor het monumentale muurwerk van Herenstraat 42.

4. Bronnen

4.1. Literatuur

- Dam, M.C. van, 2021: *A0224 Voorburg, Herenstraat 42 Aanvullend onderzoek briefrapport v1.2 MVD*, Noordwijk
- Gorris, G., et. al., 1953: *Dorp aan de Vliet, Geschiedenis van Voorburg*, Scheveningen.
- Heuvel, W.J. van 1983: *RAADhuis Voorburg*, Voorburg.
- Archief BWT
- <https://geschiedenisvanzuidholland.nl/locatie/geschiedenis-van-leidschendam-voorborg>
- Haags Gemeente Archief, beeldbank.
- Kroniek van Voorburg, 1988 nummer 1: Een wandeling door de Herenstraat.
- Diverse auteurs, 2009: *Richtlijnen Bouwhistorisch Onderzoek*, Den Haag.

4.2. Afbeeldingen

Alle afbeeldingen zijn gemaakt door [REDACTED] /IDDS tenzij anders vermeld.

BWT: Bouw- en woningtoezicht

RCE: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Over IDDS en de auteur

IDDS is een landelijk opererend multidisciplinair onderzoeks- en adviesbureau op het gebied van vraagstukken met betrekking tot grond, (ge)bouwen en milieu. Het werd in 1988 opgericht als petrochemisch adviesbureau met als specialisme het ontwerp van pijpleidingen voor het vervoer van chemicaliën en vloeistoffen. Vanaf 1997 ontwikkelde het bedrijf zich tot een bureau dat onder meer gespecialiseerd is in milieukundig bodemonderzoek, bodemsaneringen, asbestonderzoek en archeologie. Sinds 2016 is de afdeling archeologie uitgebreid met bouwhistoricus [REDACTED].

Van Dam (1974) volgde in 2003 de deelstudie "Inleiding in de Bouwhistorie" aan de universiteit Leiden. Van 2005 tot 2016 werkte hij als bouwhistoricus bij bureau BAAC te 's-Hertogenbosch waar hij diverse bouw- en cultuurhistorische onderzoeken verrichtte. In 2015 werd Van Dam ingeschreven in het register van de Bond van Nederlandse Bouwhistorici. Hij is (mede) auteur van diverse publicaties over de historie van Noordwijk (ZH).